

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KONTROL ODAKLARININ GİRİŞİMCİLİK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ: GAZIOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ (İİBF) ÖRNEĞİ¹

Yılmaz SEÇGİN

*Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Turhal Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu,
yilmaz.secgin@gop.edu.tr*

Received: 25.09.2016

Accepted: 15.12.2016

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, potansiyel girişimci olmaları düşünülen İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin sahip oldukları kontrol odaklarının onların girişimcilik eğilimleri ile ilişki düzeylerini belirlemektir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmada; Gaziosmanpaşa Üniversitesi İİBF bünyesinde yer alan İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi ve Maliye bölümlerinden toplam 520 üniversite öğrencisine Türkçe'ye uyarlanması Dağ (1991) tarafından yapılmış "Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği" ve Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen geçerliliği ve güvenilirliği test edilerek kanıtlanmış "Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği" uygulanarak elde edilen veriler kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon ve çoklu regresyon analizi ile hesaplanmıştır. Yapılan analizlerde, kontrol odağı ve girişimcilik eğilimi değişkenlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Korelasyon analizi sonuçlarına göre; iç kontrol odağı ve girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Ayrıca, dış kontrol odağı ile girişimcilik eğilimi arasında da pozitif ancak zayıf bir ilişki vardır. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ise, iç kontrol odağı, girişimcilik eğilimini etkilemektedir. Bu bulgular ışığında öğrencilerin iç kontrollü olması onların girişimcilik eğilimlerini olumlu yönde etkilemekte olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kontrol odağı, girişimcilik eğilimi, korelasyon, çoklu regresyon analizi.

THE RELATIONSHIP BETWEEN UNIVERSITY STUDENTS' LOCUS OF CONTROL AND ENTREPRENEURSHIP LEVELS: EXAMPLE OF GAZIOSMANPAŞA UNIVERSITY FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the relationship between the faculty of economics and administrative sciences students' locus of control and their entrepreneurship tendencies. In this study, using relational screening model, participants were composed of a total of 520 students studying at the department of Business Administration, Economics, Public Administration, and Public Finance. The data of the study were obtained using Rotter's "Internal-External Locus of Control Scale", which was adopted into Turkish by Dağ (1991), and "University Students' Entrepreneurship Scale", which was developed by Yılmaz and Sünbül (2009). The relationships between variables were estimated using correlation and multiple regression analyses. As a result of the analyses, it was found that locus of control and entrepreneurship variables didn't differ in terms of gender. A significant positive correlation between internal locus of control and entrepreneurship tendency was determined. Moreover, a positive but weak correlation between external locus of control and entrepreneurship tendency was found.

¹Bu çalışma 1-4 Eylül 2016' da İtalya'nın Roma kentinde düzenlenen XI. European Conference on Social and Behavioral Sciences'ta sunulan sözlü bildirinin revize edilmiş ve genişletilmiş halidir.

According to results of multiple regression analysis, internal locus of control is a significant predictor of entrepreneurship tendency. These findings shows that internal locus of control has a positive effect on students' entrepreneurship tendencies.

Keywords: Locus of control, entrepreneurship tendency, correlation, multiple regression analysis.

GİRİŞ

Girişimcilik olgusu ülkelerin kalkınmalarında son derece önemli bir yere sahiptir. Küreselleşme ve rekabetin hızla artmasıyla beraber nitelikli insan gücüne olan ihtiyacın artması sonucunda günümüzde bireylerin girişimcilik ruhuna sahip olmaları büyük önem kazanmıştır (Yelkikalan ve ark., 2010). Çoğu bireyin kendilerinde var olan bu ruhu keşfetmelerini sağlayarak ortaya çıkarmaları, iç potansiyellerini geliştirerek hızla değişen günümüz koşullarına kolaylıkla adapte olabilmeleri ve en önemlisi, bu girişimcilik ruhunu ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek, yeniliklere açık, daha yaratıcı hale getirebilecekleri şekilde inşa edebilmeleri yadsınamaz bir gereklilik olarak karşımızdadır. Girişimciliğin gelişiminde hızla değişen koşullara uyum sağlayabilen, ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek yenilikçi ve yaratıcı girişimcilerin yetiştirilmesi önemli olmaktadır. Bu ise önemli ölçüde girişimci üniversitelerin varlığını ve bu üniversitelerin gelişimini kaçınılmaz kılmaktadır. Girişimcilik sürecinin başlangıç noktası bireylerin olaylara ve gelişmelere olan bakış açıları olurken, tüm bu farkındalık ve gelişim aşamalarının temel motivasyonu ise olaylara bakış açısı ve bakış açısını belirlemede çok önemli bir yere sahip olan kontrol odağı kavramıdır. Girişimciliğin gelişiminde hızla değişen koşullara uyum sağlayabilen, ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek yenilikçi ve yaratıcı girişimcilerin yetiştirilmesi önemli olurken, kontrol odağı ise, bireylerin iç kontrol odağı ya da dış kontrol odağı türlerinden birisine sahip olma durumlarına göre onların olaylara bakış açısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Araştırmacılara göre kontrol odağı kavramı, girişimci ile girişimci olmayanları birbirinden ayıran önemli özelliklerden bir tanesi olarak görülmektedir (Bengley ve Boyd, 1987). Bu çalışmada ise potansiyel girişimci olmaları düşünülen İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin kontrol odakları ile girişimcilik düzeyleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Kontrol(Denetim) Odağı Kavramı

Bireyin, olaylara ilişkin kontrolünün kaynağının ne olduğu ile ilgili algılamaları, birey davranışlarını etkileyen unsurlardan birisi olarak ele alınabilir. Bireyin kendisi ve olaylarla ilgili kontrolü algılaması ve yorumlaması konusunda ileri sürülen önemli kavramlardan birisi kontrol odağı kavramıdır. Kontrol odağı kavramı sosyal öğrenme kuramından ortaya çıkarak geliştirilmiş ve bir kişilik özelliği olarak tanımlanarak ilk kez 1966 yılında Rotter tarafından kullanılmıştır (Rotter, 1966: 1). Kontrol odağı kavramı Rotter'a göre bireyin davranışlarının neden olacağı sonuçlar hakkındaki beklentilerini ifade etmektedir (Rotter, 1966: 1). Rotter'a göre bireyler, sosyal öğrenme deneyimleri sonucunda kendi davranışlarının etkileri hakkında çeşitli beklentiler geliştirirler. Kendi davranışlarının gerçekleşecek sonuç üzerinde önemli bir etkiye sahip olacağı beklentisini taşıyan kişiler iç kontrol inancına; şans ve diğer dış etkenlerin olaylar üzerinde etkili olacağını düşünenler ise dış kontrol inancına

sahiptirler. Diğer bir deyişle kontrol odağı bireyin kendisini iyi ya da kötü yönde etkileyen olayları, kendi yeteneklerinin, özelliklerinin ve davranışlarının bir sonucu ya da; şans, kader, talih ve kendisi dışındaki güçlü kişiler gibi dışsal güçlerin ortaya çıkardığı bir sonuç olarak algılaması eğilimidir (Dönmez, 1986: 259).

Yapılan araştırmalar bireylerin çevre üzerinde bir etkilerinin olmadığını düşünmelerinin bir sonucu olarak, daha pasif, kendilerine ve başkalarına daha az güvenen bireyler olduklarını ortaya koymaktadır. Dış kontrol odağına sahip bireyler; çeşitli konularda düşük beklenti düzeyine sahiptirler. Depresif özellikler taşıyabilirler. Kendini kabul ve öz saygı düzeyi düşük bireylerdir. Bu bireyler yaşamlarının başka bireyler ya da güçler tarafından yönlendirildiğine inandıklarından kendilerini adeta dış güçlerin kurbanı olarak görürler. Çevre üzerinde denetimlerinin olmadığına inanırlar. Çevrelerinde değişiklik yapma konusunda içsel denetimlilere göre daha edilgendirler. Olayları kontrol altına alamayacaklarını, sonucu etkileyemeyeceklerini düşünürler. Kaygı düzeyi yüksek, kuşkucu ve dogmatik kişilik özelliklerine sahiptirler. Daha çok savunma mekanizmalarına başvurma eğiliminde olup, saldırgan tutum sergilerler (Rotter, 1966: 1; Coleman, vd. 1999: 996; Khandelwal ve Dhar, 2003: 3; Loosemore ve Lam, 2004: 385-394; Yeşilyaprak, 2004: 241-242; Wang, 2005: 78; Bornstein ve Huprich, 2006: 169; Baydoğan ve Dağ, 2008: 19-28).

İç kontrol odağına sahip bireyler ise; olaylar karşısında daha fazla sorumluluk alabilen, atılgan ve girişimci bireylerdir. İctendirler. Kendi ihtiyaçlarını da dikkate alarak başkalarının isteklerini yerine getirirler. Bencil değildirler. Haklarını aramakta tereddüt etmezler. Entelektüel olup, akademik etkinliklerde daha fazla zaman harcarlar. Olumsuz etkilere daha fazla direnç gösterirler. Özgürlüklerinin kısıtlanmasına tepki gösterirler. Kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız bireyler olarak algırlar. Zamanı daha iyi kullanırlar. Yüksek derecede özsayıya sahiptirler. Duygusal yönden daha saygılı ve dengeli bireylerdir. Savunma mekanizmalarına daha az başvururlar. Olaylara daha objektif bakabilirler. İletişim kurmada daha başarılıdırlar (Rotter, 1966: 1-2; Coleman, vd. 1999: 996; Khandelwal ve Dhar, 2003: 3; Loosemore ve Lam, 2004: 385-394; Yeşilyaprak, 2004: 241-242; Wang, 2005: 78; Bornstein ve Huprich, 2006: 169; Baydoğan ve Dağ, 2008: 19-28).

Sonuç olarak, içsel kontrolün olumlu bir kişilik özelliği olduğu, dışsal kontrolün ise olumsuz bir kişilik özelliği olduğu söylenebilir.

İç ve dış kontrol odağına sahip bireylerin iş ortamındaki en belirgin farklılıkları iş tatmini, örgütsel bağlılık ve motivasyon konularında ortaya çıkmaktadır (Solmuş, 2004: 197). Spector'ın 1988 yılında yapmış olduğu çalışmada iç kontrol odaklı çalışanların iş tatmin düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bir işte daha uzun süre çalıştıkları ifade edilmektedir. Spector işyerindeki insan davranışlarını anlamada kişilik değişkenlerinin önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir (akt. Ross, 1995: 9).

İşletmeler açısından düşünüldüğünde iç kontrol odağına sahip bireylerin işverenler açısından tercih edilmesi, işletmenin varlığını daha sağlıklı devam ettirmesi açısından son derece önemli görülebilir. Çünkü dış kontrol odağına sahip bireyler davranışsal pekiştireçlerin kader, şans vb. gibi dışsal güçlerin kontrolünde olduğunu

düşünmektedirler (Rotter, 1966: 1). Dış kontrol odaklı bireylerin çevre üzerinde denetimlerinin olmadığını düşündüklerinden, daha pasif, kendilerine ve diğer kimselere daha az güvenen bireylerdir (Loosemore ve Lam, 2004: 385-394; Silvester, Gough, Anderson ve Afandi, 2002: 61). Kendilerine güveni olmayan bu bireyler, genel anlamda kendilerini yetersiz hissetmekte, edilgen, kuşkucu ve dogmatik olmakta ve sonuç olarak bu bireylerin anksiyete, stres ve depresyon düzeyleri daha yüksek olmaktadır (Yeşilyaprak, 2000: 379; Baydoğan ve Dağ, 2008: 19-28).

İç kontrol odağına sahip bireyler ise, başlarına gelen olaylardan kendilerini sorumlu tutmakta ve pekiştireçlerin kendi kontrollerinde olduğunu düşünmektedirler (Rotter, 1966: 1). Bu açıdan iç kontrol odaklı bireyler, başarılı, etkili, atılgan, girişimci, güvenli ve bağımsız bireylerdir (Yeşilyaprak, 2000: 379; Silvester, Gough, Anderson ve Afandi, 2002: 61; Loosemore ve Lam, 2004: 385-394). Ayrıca akademik olarak da daha başarılı ve toplumsal olaylarda daha aktif olmaktadır. Bununla birlikte, iç kontrol odaklı bireylerin, kendilik algılarının yüksek olduğu, kendilerini daha sağlıklı hissettikleri, başa çıkma becerilerinin daha yüksek olduğu ve içsel motivasyonlarının da daha fazla olduğu görülmektedir. Kişilerarası ilişkiler ve sosyal beceriler açısından bakıldığında, dış kontrol odaklı bireyler, kişilerarası ilişkilerde daha yetersiz ve sosyal yetenekleri düşük bireyler olurken; iç kontrol odaklı bireyler ilişkilerinde daha başarılı ve sosyal açıdan daha güçlüdürler. Çatışma süreçlerinde iç kontrol odaklı bireylerin bütünleştirici; dış kontrol odaklı bireylerin ise kaçınmacı yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. İç kontrol odağına sahip bireylerin hayatlarını iyileştirmek ve kişisel gelişimlerini sağlamak için çalışmaya ve sorumluluk almaya eğilimli olduklarını; buna karşın dış kontrol odağına sahip bireylerin ise daha çok kaderci bir anlayış içinde hayatlarının kontrolünü ellerinde tutmaktan uzak oldukları görülmektedir (Loosemore ve Lam, 2004: 385-394; Yeşilyaprak, 2004: 241-242; Wang, 2005: 78; Bornstein ve Huprich, 2006: 169; Canbay, 2007: 5-6).

Girişimcilik Kavramı

İlk olarak Fransızca'da görülen girişimci kavramı, anlam olarak; araştırmacı, maceracı, hükümet alt yapı bağlantılarını kuran kişi, mimar ve tarım ile uğraşan insanlar için kullanılmıştır. Daha sonra ise girişimci, endüstri alanında, risk alan veya riski hesaba katabilen sermayedarlar için kullanılmaya başlanmıştır (Shimazaki, 1992, akt: Bozkurt, 2011: 4). Girişimciler birer büfeci, gazete satıcısı, manav, tamirci olabileceği gibi, büyük marketlerin, fabrikaların, tesislerin ve holdinglerin sahibi de olabilirler. Bu anlamda girişimciler bir ülke ekonomisi içinde risk alabilen, yaratıcı, yeniliklere açık, sorumluluk üstlenen bireyler olarak işletmeciliğin itici gücü olarak kabul edilmektedir ve ekonomik gelişmenin dinamiği olmaktadır (Tekin, 2013: 3). Günümüzde her yıl birçok kişi girişimci olarak yeni işler kurmaktadır. Bu anlamda girişimciler günümüzde iş hayatının sürükleyici unsurları olarak kabul edilmektedirler. Girişimciler ülke ekonomisi için önemli olan buluşlar yaparlar, yeni işler kurarlar ve ekonomik büyümeye katkı sağlarlar (Akdemir, 2009: 25). O halde "girişimci, üretim faktörlerini (emek, sermaye ve doğal kaynaklar) başkalarının ihtiyaçlarını karşılayacak mal ve hizmetler üretmek üzere tedarik eden ve uygun şekilde birleştiren kimsedir" şeklinde tanımlanabilir. Girişimcinin asıl hedefi kar

elde etmektir ve bu uğurda girişimci işin zarar etme riski de dahil bütün risklerine katlanır (Mucuk, 2011: 6). Girişimcilerin kişilik özellikleri ile ilgili birçok farklı görüş bulunmaktadır. Farklı araştırmacılar tarafından (Ercil, 1992; Herron, 1992; Geisler, 1993; Drucker, 1998; Daft, 2005; Hisrich vd., 2005; Hitt vd., 2005; Küçük, 2005) girişimcilerin yenilikçi, risk alan, değişim odaklı, fırsatlara odaklanan ve yaratıcı oldukları vurgulanmıştır (akt, Basım ve Şeşen, 2008: 54).

Bu anlamda girişimcilerin özelliklerini; hızlı düşünme, belirsizlik durumlarında doğru karar verme, kararlı ve azimli olma, sezgi sahibi olma, iyi bir gözlemci olma, hayal gücü yüksek, kaynaklara ulaşabilecek ilişkiler ağına sahip, insan kaynaklarını iyi yönetebilen, düşünme ve muhakeme yetenekleri güçlü, çok yönlü düşünebilme, ikna gücüne sahip olma, iyi iletişim kurabilme, bağımsız düşünebilme, yaratıcı ve özgüveni duygusuna sahip olma şeklinde sıralayabiliriz (McGrath ve MacMillan, 2000; Westhead ve Wright, 2000; Hisrich ve Peters, 2002; Shane, 2002). Girişimciler, kendilerini diğer insanlardan ayırt eden; belirli bir vizyona ve bitmek bilmeyen başarıya arzusuna sahiptirler. Girişimcilerin aynı zamanda yaratıcı, atak, hızlı karar verebilen, analitik düşünme yeteneğine sahip kişiler olduğu görülmektedir. Girişimcilerin iş hayatının zorluklarına katlanabilen, risk almaya yatkın kişiler oldukları da bilinmektedir (Tekin, 1999).

Girişimci tanımından yola çıkarak girişimcilik için, risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen addır diyebiliriz (Çetindamar, 2002: 34). Girişimcilik; girişimci bireylerle ortaya çıkan fırsatlar arasındaki ilişki olarak da tanımlanabilir (Shane ve Venkataraman, 2000). Diğer bir deyişle girişimcilik, bir iş fikrine sahip olarak pazardaki fırsatları değerlendirerek mal ve hizmet üretmek amacıyla sermaye, doğal kaynak, emek gibi üretim faktörlerinin bir araya getirilerek işletilmesiyle ilgili faaliyetlerdir (Tekin, 2004: 3). Girişimciliğin bir süreç olarak değerlendirilmesi ve irdelenmesi önemlidir. Bu açıdan, girişimcilik küçük ya da büyük, özel ya da kamu, kâr amacı güden ya da gütmeyen her ölçekte ve türde işletmede görülebilir niteliktedir (Anderson, 2002: 49; akt: Börü, 2006). Bu anlamda girişimcilik sadece imalat sektörüyle sınırlı tutulamaz. Perakendecilik, ulaşım, finans ve gayrimenkul gibi birçok farklı sektörde de girişimcilik ön plana çıkmaktadır (Yu, 1998: 902). Girişimcilik ekonomik büyüme ve kalkınmanın motoru, yenilik ve yaratıcılığın kaynağıdır. Bir ülkede "hür teşebbüs" olarak ifade edilen rekabete dayalı özel girişimcilik ne ölçüde gelişirse söz konusu ülkede ekonomik refah düzeyi de o ölçüde yükselir. Girişimciliğin olmadığı ya da yetersiz olduğu ülkelerde ekonomik refah düzeyi düşük olmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde girişimciliğin oynadığı rol çok büyüktür. Girişimcilik, yeni kaynaklarla ve yeni teknolojilerle toplumu tanıştırır. Bu sayede daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynaklar ekonomiye kazandırılmakta ve üretimde artış sağlanmaktadır. Benzer şekilde girişimcilik ülkenin istihdam hacmini arttırmakta ve bunun sonucunda da iktisadi kalkınma pozitif bir ivme kazanmaktadır (Üzülmez, 2008: 21).

Kontrol Odağı İle Girişimcilik Arasındaki İlişki

Araştırmacılara göre kontrol odağı kavramı, girişimciler ile girişimci olmayanları birbirinden ayıran önemli özelliklerden birisi olarak görülmektedir (Bengley ve Boyd, 1987). Araştırmacılar genellikle, girişimciler

tarafından ihtiyaç duyulan üç kişilik özelliğini tanımlamaktadırlar. Bunlar; iç kontrol odaklılık, bağımsızlık ve başarı ihtiyacı ve risk almaktır. İç kontrol odağı, girişimciliği etkileyen ve belirleyen önemli bir değişken olarak ifade edilmektedir (Perry, 1990; Kaufmann vd., 1995; Herron, 1992). Yeni fırsatlar arayan girişimcilerin kendi yaşamlarındaki olayları kontrol etme kabiliyetine sahip olması gerekmektedir (Erdem ve diğerleri, 2002). Başarılı girişimciler kendilerine inanırlar. Kendi girişimlerdeki başarı veya başarısızlığın kader, şans veya benzer güçlerden etkilenmediğini düşünürler. Onlar, başarılarının ve başarısızlıklarının kendi kontrollerinde olduğuna ve eylemlerinin sonuçlarını kendilerinin değiştirebileceğine inanırlar. İç kontrol odağına sahip bireyler, elde ettikleri ödül ve başarıların, kendi davranışlarının bir sonucu olduğuna inanmaktadırlar. Bu bağlamda iç kontrol odaklı bireyler, girişimcilik süreçlerinde daha azimli olabilecek ve arzu edilen sonuçlara ulaşabilmek için daha fazla çaba harcayabileceklerdir. Bunun aksine dış kontrol odaklı kişiler ise, pasif tutumlar takınarak elde edeceği sonuçlarda kendi tutum ve davranışlarının etki edebileceğine inanmayarak; bu süreçlerde başarısız olabileceklerdir. Bu doğrultuda Chattopadhyay ve Ghosh (2002) yaptıkları çalışmada girişimcilik davranışları ile kontrol odağı arasında benzer bir ilişkiyi ortaya çıkarmıştır. Buna göre, iç kontrol odaklı kişilerin girişimcilik süreçlerinde daha başarılı oldukları; dış kontrol odaklıların ise bu başarıyı yakalayamadıkları belirlenmiştir. Aynı biçimde Chelariu ve arkadaşlarının (2008) ise öğrenciler üzerine yaptıkları bir araştırmada, iç kontrol odağı inancının girişimcilik eğiliminin artmasında önemli bir açıklayıcı olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Benzer bulgular bazı araştırmalarda (Poon vd., 2006; Baum ve Locke, 2004) elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir (akt. Çetin, 2011).

Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, potansiyel girişimci olmaları düşünülen İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin kontrol odakları ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesidir. Bu amaçla aşağıda araştırmanın temel sorusuna ve alt sorulara yer verilmiştir.

Araştırmanın temel sorusu şu şekildedir:

“Öğrencilerin kontrol odağı ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”

Araştırmanın alt soruları ise şu şekildedir:

1. Cinsiyete göre öğrencilerin kontrol odağı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
2. Cinsiyete göre öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
3. Öğrencilerin kontrol odağı, girişimcilik düzeylerinin anlamlı bir biçimde etkilemekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin sahip oldukları kontrol odaklarının girişimcilik eğilimleri ile ilişki düzeylerini belirlemek üzere ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun

bir modeldir. İlişkisel tarama modelleri ise, iki ve daha çok değişken arasındaki birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleri için kullanıldığından bu tür araştırmalar için uygun görülmektedir (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Gaziosmanpaşa Üniversitesi İ.İ.B.F bünyesinde yer alan İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi ve Maliye Bölümlerinde okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Adı geçen bölümlerin sadece 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin evreni oluşturmasının sebebi, bu öğrencilerin lisans eğitimini artık tamamlıyor ve iş hayatına hazır hale geliyor olmalarıdır. Evrenin tamamı örneklem olarak alınmış, anketler ulaşılabilen ve cevaplamaya istekli olan 525 öğrenciye uygulanmış, fakat anketlerden 520 tanesi değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma için gerekli verilerin toplanması amacıyla öğrencilere yönelik kullanılan ankette sosyo demografik sorular ve iki farklı ölçek maddeleri kullanılmıştır. Bu ölçekler Rotter (1966) tarafından geliştirilen Türkçe'ye uyarlanması Dağ (1991) tarafından yapılmış "İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği" ile Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen geçerliği ve güvenilirliği ispatlanmış, 36 ifadeden oluşan "Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği" dir.

Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği: Rotter (1966) tarafından geliştirilen bu ölçek, bireylerin genellenmiş kontrol beklentilerinin içsellik- dışsallık boyutu üzerindeki konumunu; pekiştiricilerin bireyin kendi içindeki ya da dışındaki güçlerin (şans, kader vb.) kontrolünde olduğuna dair sahip olduğu genel beklenti ya da inancını ölçmekte olup, Türkçeye uyarlanması Dağ (1991) tarafından yapılan ölçek 29 maddeden oluşmaktadır ve iki seçeneklidir. Testi yanıtlayan kişiden kendisine uygun olan cümleyi seçmesi istenmektedir. Ölçekteki 29 maddenin 6'sı (1, 8, 14, 19, 24, 27) dolgu maddesi olduğu için puanlanmamaktadır. Diğer sorulardan 2, 6, 7, 9, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 29 nurları maddelerin "a" seçenekleri; 3, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 15, 22, 26, 28 numaralı maddelerin de "b" seçenekleri 1'er puan almaktadır. Böylece 0 ile 23 arasında bir toplam puan alınabilmektedir. Yükselen puanlar, dış kontrol odağı eğilimini ifade etmektedir. Ülkemizde yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan ölçeğin madde toplam puan korelasyonlarının .11 ile .48 arasında değiştiği; bir örnekleme iç tutarlık katsayısının .77 olarak bulunduğu bildirilmiştir (Dağ, 1991; Savaşır ve Şahin, 1997). Ölçeğin güvenilirlik katsayısının çeşitli örneklemlerde .65 ile .79 arasında değerler aldığı belirtilmektedir (Basım vd., 2006; Basım ve Şeşen, 2006). Bu araştırmada, ölçeğin güvenilirlik değeri.79 olarak bulunmuştur. Ölçek puanları üzerinde yapılan faktör analizlerinde farklı sayılarda faktörler elde edilmiş, ancak bunların genel olarak iç-dış kontrol odağı boyutunu oluşturdukları anlaşılmıştır. Ölçeğin, sonradan geliştirilen bazı kontrol odağı ölçekleriyle .25 ve .55 arasında korelasyonlar ortaya çıkardığı, ancak korelasyonlardaki bu göreceli düşüklüğün, yeni ölçeklerin dış kontrol boyutunu, başta şans ve kader inancı olmak üzere bazı alt boyutlara ayırarak ölçmelerine bağlı olduğu

belirtilmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997:101). Tüm bu faktörler değerlendirildiğinde ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin yeterli olduğu söylenebilir.

Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği: Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen geçerliği ve güvenilirliği yapılmış, 36 ifadeden oluşan “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği” 5’li likert tipi şeklinde hazırlanmıştır. Buna göre ölçeğe cevap verenlerin ifadelere katılma düzeyleri; 1= Hiçbir zaman, 2= Nadiren, 3= Bazen, 4= Sık sık, 5= Her zaman şeklinde ölçeklendirilmiştir.

Girişimcilik ölçeğindeki 36 maddenin her biri kendi aralarında ve ölçek toplam puanları ile tutarlı bir sonuç ortaya koyması nedeniyle tüm maddelere faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin ve Barlett testi ile analiz edilmiştir. Temel bileşenler analizinde KaiserMeyer-Olkin (KMO) değeri .79 bulunmuştur. Bu sonucun literatüre ve uzman görüşlerine göre yeterli olduğu söylenebilir (Murphy and Davidshofer, 1991). Barlett testi sonucu 3586,32 ($p<0.01$). Bu sonuç faktör analizinin değişkenler için uygun olduğunu ortaya koymaktadır (Aiken, 1996). Yapı geçerliliği için faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin ve Barlett testlerinin olumlu sonuçlar vermesi nedeniyle, ölçeğin temel faktörlerini ve boyutlarını ortaya koymak amacıyla Compenant ve Varimax faktör analizleri uygulanmıştır. Literatürde faktör örüntüsünün oluşturulmasında .30 ile .40 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Neale ve Liebert, 1980). Ortaya çıkan faktör yüklerinin hepsi .40’ın üzerinde ve tek faktörde-boyutta toplanmaktadır. Ölçeğin bu tek faktör tarafından açıklanan toplam varyans %49,3’tür. Sonuçlar Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen ve tek faktör altında toplanan sonuçlar ile uyumlu çıkmıştır.

Ölçeğe uygulanan faktör analizi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör Yüğü	Maddeler	Faktör Yüğü
M1 (İşimde geçmiş performansından daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.)	0,493	M19 (Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.)	0,676
M2 (Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.)	0,499	M20 (Yeni bir perspektiften bakmama imkân sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.)	0,428
M3 (İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm.)	0,446	M21 (Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.)	0,499
M4 (İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.)	0,441	M22 (Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldıracabiliriz.)	0,640
M5 (Kendi işimi kurabilirim.)	0,531	M23 (Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.)	0,480
M6 (İşten zorunlu olarak ayrılısam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.)	0,588	M24 (Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.)	0,503
M7 (Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.)	0,551	M25 (Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.)	0,509
M8 (Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.)	0,598	M26 (Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.)	0,642
M9 (Denemediklerimi denemekten çekinmem.)	0,576	M27 (Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.)	0,640

M10 (Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.)	0,537	Madde 28 (Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.)	0,609
M11 (Arkadaşlarıma değişik iş projelerden söz ederim.)	0,604	M29 (Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.)	0,675
M12 (Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.)	0,609	M30 (İşimde ve çalışmalarımda ortaya çıkan değişimlere açıgımdır.)	0,620
M13 (Arkadaşlarımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem.)	0,535	M31 (İşimi severek ve azimle yaparım.)	0,661
M14 (Hayatımı dış etkenlere bırakmam.)	0,511	M32 (İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.)	0,512
M15(Kararlarımla hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.)	0,552	M33 (İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.)	0,674
M 16 (Risk almaktan çekinmem.)	0,604	M34 (Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.)	0,700
M17 (Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.)	0,682	M35 (İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.)	0,648
M18 (Yeni bir şeyleri denememe imkân veren projeler üzerinde çalışmayı severim.)	0,596	M36 (Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.)	0,689

Veri toplama aracının güvenilirliği, alpha değeri temel alınarak Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak sınıanmıştır. Bu araştırmada kullanılan ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olabilmesi için, Cronbach Alpha katsayısının 0.80 ve üzeri olması gerekmektedir (Kayış, 2010: 405). Görüldüğü üzere katsayı kabul edilebilir sınırların üzerindedir. Bu da göstermektedir ki ölçekteki sorular tutarlı ve güvenilir bir nitelik taşımaktadır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada içsel ve dışsal denetimin sınırları olarak 0-11 arası puanlar içsel odaklı oluşa, 12-23 arası puanlar ise dışsal odaklı oluşa işaret etmektedir. Konu ile ilgili olarak literatürde bu şekilde sınıflamalar vardır (Çolak,2006; Sulu, 2007). Verilerin çözümlenmesinde, t testi ile kontrol odağı ve girişimcilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya konulmuştur. Korelasyon analizi ile kontrol odağı ve girişimcilik düzeyi arasındaki ilişkinin derecesi ve yönü ortaya konmuştur. Regresyon analizi ile ise kontrol odağının girişimciliği etkileyip etkilemediği belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan İİBF öğrencilerinin demografik özelliklerine göre dağılımları tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Değişken	Seçenekler	Kişi sayısı (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	232	44.62
	Erkek	288	55.38
	Toplam	520	100
Bölüm	İktisat	132	25.38
	İşletme	140	26.92
	Kamu Yönetimi	120	23.08
	Maliye	128	24.62
	Toplam	520	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan toplam 520 öğrencinin öğrenci %44,62'sinin (f: 232) kadın, % 55,38'inin (f: 288) ise erkek olduğu görülmektedir. Bölümler bazında ele alındığında ise bu öğrencilerin % 25,38'i (f: 132) iktisat, % 26,92'si (f: 140) işletme, % 23,08'i (f: 120) kamu yönetimi, % 24,62'si ise (f: 128) maliye bölümünde okumaktadır.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kontrol odaklarına ilişkin veriler tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Kontrol Odaklarına İlişkin t-testi Sonuçları

Kontrol Odağı	n	$\bar{X}$	F	t	p
Erkek	296	13.20	0.36		
Kadın	224	10.34		5.796	1.80

p>.05

Tablo 3'te yer alan veriler incelendiğinde kız öğrencilerin kontrol odağı puanlarının ($\bar{X}$ =10.34), erkek öğrencilerin kontrol odağı puanlarından ($\bar{X}$ =13.20) düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayanarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha iç kontrol odaklı olduğu söylenebilir. Puanlar arasında fark olup olmadığına ilişkin t-testi sonucuna göre ise (t= 5.796; p>.05) kontrol odağı boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetine göre girişimcilik düzeylerinde farklılığı gösteren bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Girişimcilik Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Kontrol Odağı	n	$\bar{X}$	ss	F	t	p
Erkek	296	2.65	.54	.382		
Kadın	224	3.20	.33		7.250	.102

p>.05

Tablo 4 incelendiğinde kız öğrencilerin girişimcilik puanlarının ($\bar{X}$ =3.20), erkek öğrencilerin girişimcilik puanlarından ($\bar{X}$ =2.65) yüksek olmasına rağmen t-testi sonucuna göre (t=7.250; p>.05) girişimcilik düzeyinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Kontrol odağı ile girişimcilik arasındaki ilişkinin yönüne ve düzeyine ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Kontrol odağı ve Girişimcilik Arasındaki İlişki (n= 520)

Boyutlar	1	2	3	4
İç Kontrol Odağı	1			
Dış Kontrol Odağı	.37*	1		
Girişimcilik	.76**	.17*	1	
Kontrol Odağı Toplam			.50**	1

** p < .01; * p < .05

Tablo 5 incelendiğinde iç kontrol odağı ve girişimcilik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = .76$; $p < .01$); dış kontrol odağı ve girişimcilik arasında pozitif fakat zayıf bir ilişki ($r = .17$; $p < .05$) belirlenmiştir. Kontrol odağı ve girişimcilik arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r = .50$; $p < .01$) tespit edilmiştir. İç ve dış kontrol odağının girişimciliği yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. İç ve Dış Kontrol Odağının Girişimciliği Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SE	β	T	p
Sabit	1.120	0.237		11.130	.000
İç Kontrol Odağı	0.732	0.018	0.677	9.556	.000
Dış Kontrol Odağı	0.109	0.069	0.043	0.722	.001
R = 0.699 R ² = 0.432					
F = 147.433 p = .000					

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin içsel ve dışsal kontrol odaklı olmaları onların girişimciliklerini anlamlı bir biçimde etkilemektedir ($R = .699$, $R^2 = .432$; $p < .01$). İçsel ve dışsal kontrol odaklı olmanın girişimcilikteki değişikliği açıklama gücü % 45'tir. F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre girişimciliğin etkilemesine ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) şu şekildedir:

$$\text{Girişimcilik} = 1.120 + .732 \text{ İç Kontrol Odağı} + .109 \text{ Dış Kontrol Odağı}$$

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin kontrol odaklarının girişimcilik düzeyleri ile ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmada, kontrol odağı ve cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişki olması sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bazı araştırmalar (Aktaş, 2008; Başol ve Türkoğlu, 2009; Efe, 2005; Noor, 2002; Reitz ve Jewell, 1979; Yeşilyaprak, 1988), kontrol odağı ve cinsiyet arasında ilişki olmadığını doğrular niteliktedir. Bazı araştırmalar (Özdemir, 2003; Saracaloğlu, Serin ve Bozkurt, 2005; Terzi, 2011) ise kontrol odağı ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmalara göre kadınlar, erkeklere göre daha çok iç kontrole sahiptirler.

Bu araştırmanın diğer sonucu, öğrencilerin girişimcilik düzeyleri ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir farklılaşma olmamakla birlikte kız öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu yönündedir. Benzer bulgular Yılmaz ve Sünbül (2009), Pan ve Akay, (2015) gibi araştırmacıların elde ettikleri bulgularla örtüşmektedir.

Bu çalışmanın diğer bir sonucu ise kontrol odağı ile girişimcilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu yönündedir. Bu ilişkinin, dış kontrol odağı ile girişimcilik düzeyi arasında zayıf olduğu, iç kontrol odağı ile girişimcilik düzeyi arasında ise güçlü olduğu saptanmıştır. İç kontrol odaklı kişilerin girişimcilik süreçlerinde daha başarılı olduklarını belirten Chattopadhyag ve Ghosh (2002) ile iç kontrol odağı inancının girişimcilik eğiliminin artmasında önemli bir açıklayıcı olduğunu ortaya koyan Chelariu ve arkadaşlarının (2008) çalışmalarında elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

Bu çalışmanın diğer bir sonucu ise iç ve dış kontrol odağının öğrencilerin girişimcilik düzeyini anlamlı bir biçimde etkilediğidir. İç kontrol odağının öğrenci girişimcilik düzeyini etkileme gücünün yüksek olması, iç kontrol odaklıların atılgan, girişimci, güvenli ve bağımsız kişiler (Loosemore ve Lam, 2004; Silvester vd., 2002; Yeşilyaprak, 2000) olması ile açıklanabilir.

Eğitim sisteminin en önemli unsuru olan üniversite öğrencilerinin girişimci ve atılgan bir ruha sahip olmaları oldukça önemlidir. Önemli bir model olarak girişimci ve atılgan bir öğrenci profili, yenilikçi bir toplum açısından da büyük önem arz etmektedir. Bu açıdan üniversitelerde girişimcilik konusunda hizmet içi eğitim, seminer ve konferansların verilmesi ve öğretim uygulamalarının yenilikçiliği destekleyen bir anlayışla düzenlenmesi faydalı olacaktır. Bu eğitimlerin içerik bakımından öğrencileri cesaretlendirici, onların kendilerine güvenlerini artırıcı nitelikte olmaları önemlidir. Diğer taraftan ilkokuldan itibaren girişimcilik dersi öğrencilere verilmeli ve bu derslerde özellikle girişimcilerin rol model olmaları için gerçek yaşam öyküleri sıklıkla sınıflara getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, A. (2009). *İşletmeciliğin Temel Bilgileri*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Aktaş, H. G. (2008). *Öğretmenlerde Denetim Odağı ve Örgütsel Vatandaşlık*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Basım, H. N. ve Şeşen, H. (2008). "Çalışanların Kontrol Odaklarının Örgüt İçi Girişimcilik Tutumları İle İlişkisi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma." Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 63(03), 49-64.
- Başol, G. ve Türkoğlu, E. (2009). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Düşünme Stilleri İle Kontrol Odağı Durumları Arasındaki İlişki." Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(1), 732-757.
- Baydoğan, M. ve Dağ, İ. (2008). "Hemodiyaliz Hastalarındaki Depresiflik Düzeyinin Yordanmasında Kontrol Odağı, Öğrenilmiş Güçlülük ve Sosyotropi-Otonomi." Türk Psikiyatri Dergisi, 19(1), 19-28.
- Bengley, T. and Boyd, D. (1987). "Psychological Characteristics Associated With Performance in Entrepreneurial Firms And Small Businesses." Journal of Business Venturing, 2(1), 79-93.
- Bennett, R. and Dann, S. (2000). "The Changing Experience Of Australian Female Entrepreneurs." Gender, work & organization, 7(2), 75-83.
- Bornstein, R. F. and Huprich, S. K. (2006). "Construct Validity Of The Relationship Profile Test: Three-Year Retest Reliability And Links With Core Personality Traits, Object Relations, And Interpersonal Problems." Journal of Personality Assessment, 80 (2), ss.162-71.
- Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada Ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi: Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, Yayın No: 21.
- Canbay, S. (2007). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu ve Denetim Odağı İlişkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Chattopadhyay, R. and Ghosh, A. (2002). "Predicting Entrepreneurial Success: A Sociopsychological Study." *The Journal of Entrepreneurship*, 11(1), 21-31.
- Chelariu, C., Brashear, T. G., Osmonbekov, T. ve Zait, A. (2008). "Entrepreneurial Propensity in a Transition Economy: Exploring Micro-level and Meso-level Cultural Antecedents." *Journal of Business & Industrial Marketing*, 23(6), 405-415.
- Çetin, F. (2011). "Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı ve Kontrol Odağının Rolü." *Business and Economics Research Journal*, 2(3), 69.
- Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. Ankara: TÜSiAD Yayınları.
- Dağ, İ. (1991). "Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)'nin Üniversite Öğrencileri İçin Güvenirliği Ve Geçerliliği." *Psikoloji Dergisi*, 7(26), 10-16.
- Dönmez, A. (1986). "Denetim odağı: Temel araştırma alanları." *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1-2), 259-280.
- Efe, K. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Çağında Çocuğu Olan Ailelerin Denetim Odağı Türü ve Çocuklarının Sosyal Davranışlarını Denetlemeleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Erdem, F., Atsan, N., Çizel, B. ve Karakaş, K. (2002). *Girişimcilik Eğilimine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Başarma İhtiyacı Ve Kontrol Odağı Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma*. 10. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi Bildiri Kitabı, 913-920.
- Herron, L. (1992). "Cultivating Corporate Entrepreneurs." *Human Resource Planning*, 15(4), 3-14.
- Hisrich, R. D. and Peters, M. P. (2002). *Entrepreneurship*, McGraw-Hill.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın.
- Kaufmann, P. J., Welsh, D. H. B. and Bushmarin, N. V. (1995). "Locus of Control and Entrepreneurship in the Russian Republic." *Entrepreneurship*, Fall: 43-56.
- Khandelwal, S. and Dhar, U. (2003). "Locus Of Control And Hierarchy As Determinants Of Organizational Commitment in The Banking Industry." In Hawaii International Conference on Business (3).
- Loosemore, M. and Lam, A. S. Y. (2004). "The Locus Of Control: A Determinant Of Opportunistic Behaviour in Construction Health And Safety." *Construction Management And Economics*, 22(4), ss. 385-394.
- McGrath, R. G., ve MacMillan, I. C. (2000). *The Entrepreneurial Mindset: Strategies For Continuously Creating Opportunity In An Age Of Uncertainty*, (Vol. 284). Harvard Business Press.
- Mucuk, İ. (2011). *Modern İşletmecilik*, İstanbul: Türkmen Yayınevi.
- Noor, N. M. (2002). "Work Family Conflict, Locus of Control and Woman's Well- Being: Tests of Altrnative Pathways." *Journal of Social Psychology*, 142(5), 645-662.
- Özerdem, Ö. (2003). *Ortaokullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Denetim Odaklarına İlişkin Karşılaştırmalı Değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi.
- Perry, C. (1990). "After Further Sightings of the Heffalump." *Journal of Managerial Psychology*, 5(2), ss.22-31.

- Reitz, H. J. ve Jewell, L.N. (1979). "Sex, Locus of Control, and Job Involvement: A Six- Country Investigation." *Academy Of Management Journal*, 22(1), ss. 72-80.
- Ross, Glenn F. (1995). "Work Stress and Personality Measures among Hospitality Industry Employees". *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 7, 9-13.
- Rotter, J. B. (1966). "Generalized Expectancies For Internal Versus External Control Of Reinforcement." *Psychological monographs: General and applied*, 80(1), 1.
- Saracaloğlu, A. S., Serin, O. ve Bozkurt, N. (2005). "Eğitim Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Öğrencilerinin Problem Çözme ve Denetim Odağı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 237-245.
- Serin, O., Bulut Serin, N. ve Sülen Şahin, F. (2009). "Factors Affecting the Learning and Studying Strategies and Locus Of Control of the Trainee Teachers." *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 1, 1127-1136.
- Shane, S. (2002). *The Foundations of Entrepreneurship*, Edward Elgar: Aldershot, England.
- Shane, S. ve Venkataraman, S. (2000). "The promise Of Entrepreneurship As A Field Of Research." *Academy Of Management Review*, 25(1), 217-226.
- Silvester, J., Anderson-Gough, F. M., Anderson, N. R. ve Mohamed, A. R. (2002). "Locus Of Control, Attributions And Impression Management In The Selection Interview." *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 75(1), 59-76.
- Solmuş, Tarık (2004). "İş Yaşamı, Denetim Odağı ve Beş Faktörlük Kişilik Modeli." *Türk Psikoloji Bülteni*, 10, 196-205.
- Tekin, M. (1999). *Girişimcilik, Kendi İşini Kurma, İşletme*, Konya: Damla Ofset.
- Tekin, M. (2004). *Girişimcilik Ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Terzi, A. R. (2011). "Denetim Odağı ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma." *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 3-14.
- Üzülmez, H. (2008). "Girişimcilik ve Konya'da Girişimciliğin Geleceği." *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2), ss. 21-31.
- Wang, D. (2005). 'Students' Learning And Locus Of Control In Web-Supplemented Instruction', *Innovative Higher Education*. 3 (1), 67-82.
- Westhead, P. and Wright, M. (Eds.). (2000). *Advances In Entrepreneurship*. Edward Elgar Publishing. (3).
- Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncağül, Ö. ve Özer, E. (2010). "Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi." *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (2), 51-59.
- Yeşilyaprak, B. (1988). *Lise Öğrencilerinin İçsel ya da Dışsal Denetimli Oluşlarını Etkileyen Etmenler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Denetim Odağı, Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Yılmaz, E. ve Sünbül, A. M. (2009). "Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi," *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 195-203.
- Yu, F. L. T. (1998). "Adaptive Entrepreneurship and the Economic Development of Hong Kong," *World Development*, 26 (5), 897-911.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Entrepreneurship has an important place in the development and progress of countries. As a result of the growing need for qualified labor along with the increasing globalization and competition, the spirit of entrepreneurship of individuals has gained great importance (Yelkikalan et al: 2010). It is a requirement for individuals to discover this spirit inside themselves, to adapt the changing conditions of today's world by developing their internal potentials, and to build the spirit of entrepreneurship in a way to contribute to economic development. The starting point of the process of entrepreneurship is the individuals' points of view on events and development. The basic motivation behind this awareness and development process is the locus of control, which has an important place in determination of viewpoints. Training innovative and creative individuals who can adapt themselves into changing conditions and contribute to economic growth is important in the development of entrepreneurship, while the locus of control has an important place in the determination of viewpoints held by these individuals depending on having internal or external locus of control. According to researchers, locus of control is one of the basic concepts that makes the differentiation between entrepreneur individuals and others (Bengley ve Boyd, 1987).

Method

Research Design

This is a relational screening study, which aims at investigating the correlation between economics and administrative sciences students' locus of control and entrepreneurship levels.

Population and Sample

The population of this study was composed of third and fourth year students studying business, economy, public administration, and finance at Gaziosmanpaşa University. The third and fourth year students are about to complete their education and become ready for business life. This is the reason why only the third and fourth year students took place in the study. The whole population was considered as the sample. 525 students, who were reached and voluntarily participated in the study, took place in the study. The data obtained from 520 students were used.

Data Collection Tools

Two different scales were used in this study. One of them is "Internal-External Locus of Control Scale", which was developed by Rotter (1966) and adapted into Turkish by Dağ (1991). The other one is "University Students' Entrepreneurship Scale", which was developed by Yılmaz and Sünbül (2009) and composed of 36 items.

Data Analysis

The scores between 0 and 11 indicates internal locus of control while the scores between 12 and 23 refers to external locus of control. This kind of classifications is available in literature (Çolak, 2006; Sulu, 2007). During the analyses, t-test was used to determine whether the locus of control and entrepreneurship differed in terms of gender. Moreover, correlation analysis demonstrated the level of relationship between locus of control and entrepreneurship. Regression analysis was used to determine whether the locus of control predicted to entrepreneurship.

Findings

1. It was determined that the average locus of control score of female students ($\bar{X} = 10.34$) was lower than the average score of male students ($\bar{X} = 13.20$). Depending on this finding, it can be stated that the female students have more internal locus of control than the male students. However, t-test results showed that there wasn't a significant difference in terms of gender ($t = 5.796$; $p > .05$).
2. It was determined that the average entrepreneurship scores of female students ($\bar{X} = 3.20$) was higher than the average score of male students ($\bar{X} = 2.65$). Depending on this finding, it can be expressed that the entrepreneurship levels of female students were higher than the male students. However, t-test results showed that this difference wasn't statistically significant ($t = 7.250$; $p > .05$).
3. A positive and significant correlation between internal locus of control and entrepreneurship ($r = .76$; $p < .01$) and a positive but low correlation between external locus of control and entrepreneurship ($r = .17$; $p < .05$) were determined. A positive and significant correlation between locus of control and entrepreneurship ($r = .50$; $p < .01$) was determined.
4. Internal and external locus of control yielded a high and significant correlation with entrepreneurship ($R = .699$, $R^2 = .432$; $p < .01$). These two variables predicted approximately 45% of the total variance. According to standardized regression coefficient (β), the predictor power of variables on entrepreneurship was ordered as internal locus of control and external locus of control. When the t-test results about the significance of regression coefficients were examined, it was found that internal and external locus of control predicted the entrepreneurship significantly.

Recommendations

Having an entrepreneur and enterprising potentials is quite important for university students, who are the most important element of education systems. As an important model, entrepreneur and enterprising student profile is also important for an innovative society. From this viewpoint, it will be beneficial to provide in-service training, seminars and conferences about entrepreneurship and to organize the instructional practices in an understanding that supports innovation. These trainings should encourage students and increase their self-confidence. On the other hand, entrepreneurship course should be started in primary schools. In these courses, real life stories should be presented so that the entrepreneurs can be role models for the students.